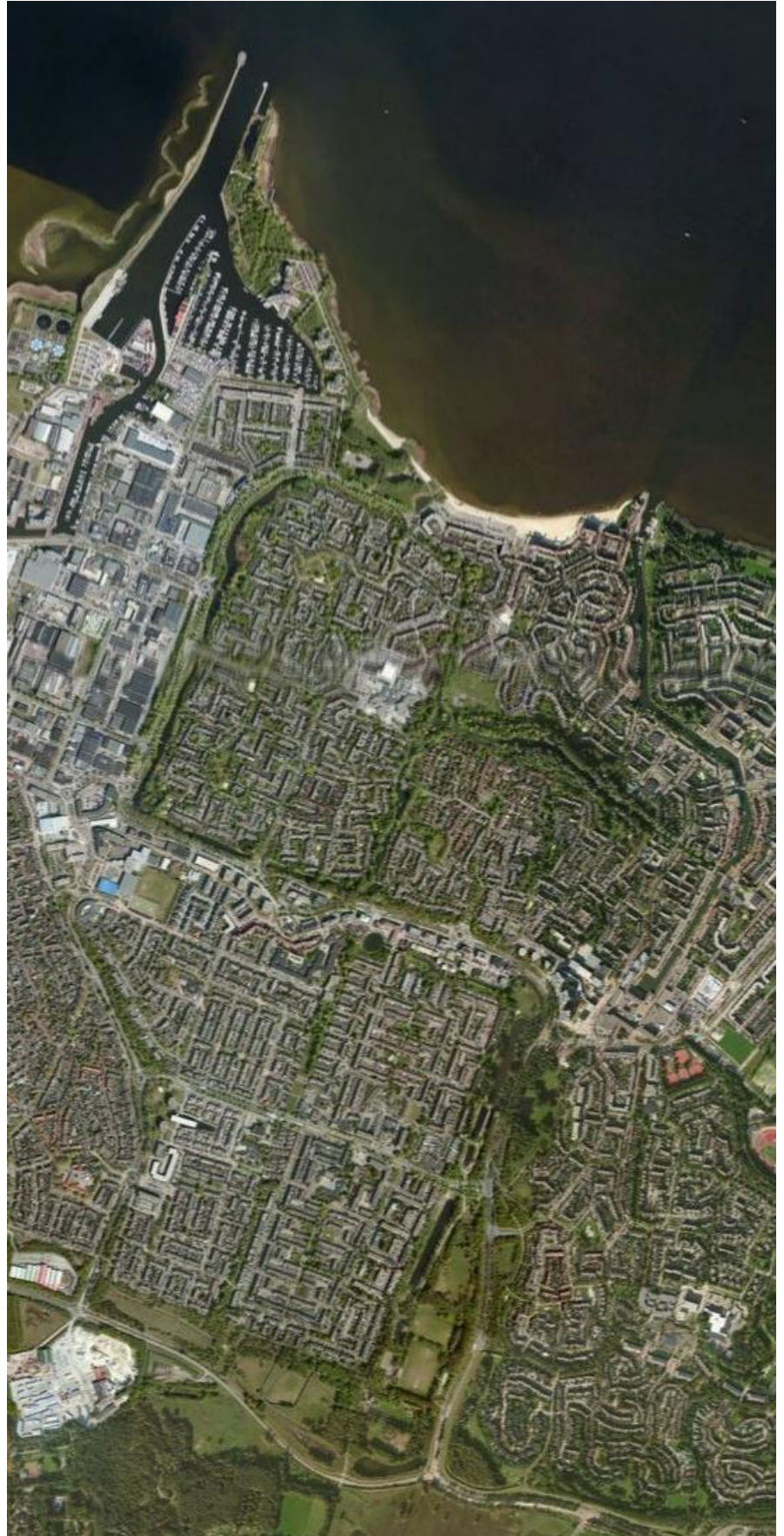

Vogels van de parken Gooierhoofd, Bad-Vilbel en Stadspark in Huizen in 2008

Vogelwerkgroep
Het Gooi en Omstreken
Rapportnummer: 217

Vogels van de parken Gooierhoofd, Bad-Vilbel en Stadspark in Huizen in 2008

Huib Casander, Dick Jonkers en Hugo Weenen

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
Subgroep Avifauna
Postbus 1028
1200BA Hilversum
broedvogels@vwggooi.nl
www.vwggooi.nl

Uitgave VWG: 217

foto's: Huib Casander (voorjaar 2013)
Kaarten: Google ©Tele Atlas (2013)

Copyright 2013 – Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum
Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke
toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

Dankwoord

De auteurs zijn veel dank verschuldigd aan de leden van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken die de inventarisaties hebben uitgevoerd, te weten:

Huub Casander
Maartje Doorn
Pieter Doorn
Anco Driessen
Jelle Harder
Eric van Heck
Maarten de Koning
Frans van Lier
Rob van Maanen
Tonny Makkinje
Wil Makkinje
Mieke Pieren-Olijhoek
Peter Jan Senteur
Piet Spoorenberg
Hugo Weenen

Veldkaarten zijn beschikbaar gesteld door de gemeente Huizen.

Dank aan Anco Driessen voor het coördineren van het veldwerk en het verwerken van de waarnemingen tot stippenkaarten en aan Gerrit Reilink, die zijn zienswijze over de mogelijke inrichting van het Stadspark heeft aangeleverd.

Samenvatting

Gedurende het gehele jaar 2008 zijn de vogels geïventariseerd in de volgende parken van de gemeente Huizen: Gooierhoofd, Bad Vilbel en het Stadspark. Hiervoor zijn op 15 data, over het hele jaar verspreid, tellingen uitgevoerd, waarbij alle parken zijn doorkruist.

In alle drie parken samen zijn in totaal 69 vogelsoorten aangetroffen waarvan 43 als broedvogel. In het Gooierhoofd zijn 59 soorten geteld, waarvan 33 als broedvogel, in het Stadspark 50 soorten waarvan 35 als broedvogel en in Bad Vilbel 28 soorten waarvan 26 als broedvogel. Het grote aantal niet-broedvogel soorten in het Gooierhoofd park is verklaarbaar vanwege de locatie van het park aan het Gooimeer, en daardoor een groter aantal wintergasten en trekvogels. Het Bad Vilbel park is het kleinste park zonder grote waterpartijen en weinig open gebieden, en heeft daarom waarschijnlijk de minste verscheidenheid aan vogels.

In de stadsparken komen twee soorten voor als broedvogel die op de nationale Rode Lijst staan, te weten nachtegaal (Gooierhoofd) en huismus (Stadspark).

Andere voor het Gooi bijzondere soorten die als broedvogel zijn aangetroffen: krakeend, bosrietzanger, ijsvogel, dodaars, appelvink, nachtegaal, bosrietzanger en rietzanger. Bijzondere niet-broedvogels zijn o.a. krooneend, oeverloper, beflijster en vuurgoudhaan.

De stadsparken van Huizen hebben een bijzondere voornamelijk recreatieve avifaunistische natuurwaarde, die met een aantal aanpassingen en beheersmaatregelen verder versterkt kunnen worden. Hiervoor worden een aantal aanbevelingen gedaan.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	6
2. Methode	7
3. Het weer	8
4. De gebieden	9
4.1 Gooierhoofd	10
4.1.1 Fotolocaties in het Gooierhoofd	11
4.1.2 Foto's Gooierhoofd	12
4.1.3 Waarnemingen en broedterritoria Gooierhoofd.....	13
4.2 Bad Vilbelpark	23
4.2.1 Fotolocaties in het Bad Vilbelpark.....	24
4.2.2 Foto's Bad Vilbelpark.....	25
4.2.3 Waarnemingen en broedterritoria Bad Vilbelpark	27
4.3 Stadspark.....	35
4.3.1 Fotolocaties in het Stadspark.....	36
4.3.2 Foto's Stadspark	37
4.3.3 Waarnemingen en broedterritoria Stadspark.....	40
5. Totaaloverzicht van de waarnemingen en broedterritoria	50
6. Ecologische kenmerken van de broedvogels	52
7. Discussie en conclusies	53
8. Huidig beheer van de gemeente Huizen m.b.t. de parken.....	54
8. Aanbevelingen voor inrichting en beheer	55
9. Geraadpleegde bronnen.....	57

Inleiding

Op verzoek van de gemeente Huizen is in drie parken in Huizen, te weten Gooierhoofd, Bad Vilbel en het Stadspark, in 2008 een vogel-inventarisatie onderzoek uitgevoerd door de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

De stadsparken in Huizen zijn nooit eerder onderzocht als afzonderlijke eenheden op de aanwezigheid van vogels.

Het doel van de inventarisatie was om de vogelsamenstelling in de parken van Huizen in beeld te krijgen, zodat er eventueel maatregelen genomen kunnen worden om het biotoop voor vogels te verbeteren.

1. Methode

Dit verslag beschrijft naast de broedvogelinventarisatie ook het voorkomen van niet-broedende vogelsoorten gedurende het hele jaar.

Het onderzoek naar broedvogels is gedaan volgens de richtlijnen van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van SOVON (van Dijk 2004). Hierbij wordt het gebied een aantal malen langs een vaste route geïnventariseerd. De waargenomen vogels worden ingetekend op een kaart, waarbij ook hun gedrag van belang is. Zo wordt aangetekend of sprake is van territorium indicerende waarnemingen (bijv. zang) of van nest indicerende waarnemingen (bv. voedseltransport voor jongen). Er wordt niet bewust naar nesten gezocht, maar toevallig ontdekte nesten worden wel opgetekend. Op basis van per soort omschreven richtlijnen wordt na het onderzoek bepaald waar men de aanwezigheid van een territorium mag aannemen. Voor details zie de richtlijnen van het BMP (van Dijk 2004).

Het resultaat is een kaart met territoria. Bij de kaarten in dit rapport wordt dit aangegeven met een stip, die ongeveer in het midden van het territorium ligt. Dit wil niet zeggen dat daar ook het nest is.

Een territorium is afgeleid uit een combinatie van waarnemingen. Daardoor kan de stip zelfs op een voor de betrokken soort ongeschikte plaats terecht komen. Meestal valt dit trouwens wel mee, maar bij soorten met een groot territorium kan het voorkomen.

Omdat de zangactiviteit van veel vogels in de loop van de ochtend afneemt, wordt na verloop van tijd de trefkans lager. Het Stadspark is te groot om met één groep inventarisators in één morgen te inventariseren. Daarom was dit gebied in drieën verdeeld. Bijna altijd konden die delen binnen twee uur geteld worden.

Omdat de activiteit van veel soorten in de loop van de ochtend kan variëren werd afwisselend met de klok mee en tegen de klok in geteld. Meestal waren er twee tellers per telgebied; incidenteel waren er één of drie tellers.

Van waarnemingen buiten de broedperiode zijn alleen de aantallen genoteerd en aan het einde van iedere inventarisatieronde gesommeerd. Hierdoor kan worden vastgesteld welke functie de parken hebben voor die soorten. Zij kunnen bijvoorbeeld van belang zijn als foerageergebied.

De tabel geeft de data weer waarop de bezoeken zijn gebracht. Alle tellingen begonnen in principe een half uur voor zonsopkomst. Per teldatum is niet in alle parken op dezelfde tijd gestart of geëindigd. Figuur 1 geeft de gemiddelde begin- en eindtijd aan per teldatum.

In de broedperiode is gestreefd naar een bezoekfrequentie van 2 weken, hetgeen resulteerde in 8 bezoeken. Buiten die periode werd ca één keer per maand geïnventariseerd.

Teldatum	begintijd	eindtijd	Teldatum	begintijd	eindtijd
19-jan	8:10	9:50	7-jun	5:00	6:50
2-feb	7:45	9:25	28-jun	5:00	7:00
1-mrt	7:00	8:40	12-jul	5:00	6:50
15-mrt	6:30	8:20	16-aug	5:45	7:25
29-mrt	5:50	7:40	27-sep	7:00	8:50
12-apr	6:15	8:05	8-nov	7:15	8:55
10-mei	5:30	7:20	20-dec	8:15	9:55
24-mei	5:00	7:00			

Figuur 1. Gemiddelde begin- en eindtijd per teldatum.

2. Het weer

De weersituatie kan een van de factoren zijn die invloed heeft op de vestiging en activiteiten van vogels in een gebied. Het weer tijdens een inventarisatieronde is een andere belangrijke factor.

Het KNMI meldt het volgende over het weer in 2008.

In De Bilt, het dichtstbijzijnde weerstation voor het Gooi, bedroeg de etmaalgemiddelde temperatuur in 2008 10,6° C tegen 9,8° C als langjarig gemiddelde, dat wil zeggen gemiddeld over 1971-2000. Vooral de uitzonderlijk zachte winter en het warme voorjaar hadden de temperatuur dit jaar op voorsprong gezet. Het voorjaar van 2008 staat op de negende plek van de warmste voorjaren sinds 1901.

De vroege Paasdagen waren dit jaar op en top winters met talrijke sneeuwbuien, op veel plaatsen een witte Pasen dus. De 23e maart was in De Bilt de koudste Eerste Paasdag sinds 1964. De sneeuwbuien ging ook na de Pasen nog door.

Zomers voorjaar

Daarna duurde het tot 20 april voor de temperatuur in De Bilt het eerst boven de 15 °C kwam. Het lange wachten op de warmte werd echter beloond met een lente om door een ringetje te halen. April was al een zachte, droge en zonnige maand, mei werd een zonovergoten maand met liefst negen zomerse dagen (25 °C of meer) en zwoele zomeravonden. Pinksteren (11 mei) bood prachtig zomerweer met volop zon en in De Bilt een temperatuur van 26 °C. De temperatuur lag in mei drie graden boven normaal en de bloeimaand was daarmee de warmste in ruim honderd jaar.

Wisselvallige zomer

Na de zomerse mei volgde een lange periode met wisselvalliger weer, waardoor het vakantieseizoen ondanks het vaak vrij warme weer tegenviel. Zwaar onweer veroorzaakte in de nacht van 2 op 3 juni veel schade, hagelstenen met een doorsnee van 5 cm troffen op 22 juni verschillende plaatsen in het oosten van het land. Juli telde maar vijf dagen waarop het niet regende, in augustus bleef het op drie dagen droog. Het was dan ook een natte zomer met vooral augustus somber en nat weer.

Rustig najaar

De drie zomermaanden waren gemiddeld bijna een graad te warm, de herfst leverde normale temperaturen op. Het najaar verliep meest rustig. Na eind november kreeg het weer winterse trekjes met soms verraderlijke gladheid en ook sneeuw. Op 23 november lag op de Veluwe plaatselijk 15 cm sneeuw. December werd uiteindelijk de koudste maand van het jaar en zelfs de koudste sinds 1996 met een winterse finale een record aantal zonuren.

Het weer tijdens de teldagen in De Bilt

Hoe het weer was op de data waarop is geïnventariseerd is weergegeven in figuur 2.

Teldatum	Temperatuur daggemid.	Windsnelheid in m/sec	Neerslag dagsom mm	Bewolking daggemid.
19-jan	10,9	5,1	14,7	zwaar bewolkt
2-feb	3,1	3,6	7,8	matig bewolkt
1-mrt	9,4	7,7	1,9	zwaar bewolkt
15-mrt	8	2,5	0	matig bewolkt
29-mrt	9,4	5,4	0,5	matig bewolkt
12-apr	7,9	4,8	0,4	licht bewolkt
10-mei	20,5	2,9	0	onbewolkt
24-mei	18,4	5,1	0	matig bewolkt
7-jun	17,4	1,8	0	matig bewolkt
28-jun	18,1	4,4	3,2	matig bewolkt
12-jul	15	3,8	4,2	zwaar bewolkt
16-aug	15,9	1,9	0	licht bewolkt
27-sep	10,4	0,3	0	onbewolkt
8-nov	9,1	4,4	0	licht bewolkt
20-dec	8,6	4,6	0,9	zwaar bewolkt

Figuur 2. Weeromstandigheden tijdens de inventarisaties in 2008.

3. De gebieden

De onderzoeksgebieden liggen in de uitbreidingswijken die zijn aangelegd vanaf ca 1970.

Het *Gooierhoofd* (ca 8 ha) ligt als een soort tong in de noordelijke punt van Huizen aan het Gooimeer en is van oorsprong een ruig gebied, dat in de jaren 90 is ontgonnen. Het zuidelijke deel bestaat voornamelijk uit grasland met enkele bomenrijen. Het middendeel is bebouwd met 5-laagse woonblokken en een restaurant/hotel. Het noordelijke deel grenst aan het Gooimeer en bestaat uit een combinatie van bomen en struiken. Aan de oostkant van het park ligt over een grote lengte een brede rietkraag.

Het *Bad Vilbelpark* (ca 12 ha) is gelegen in de Huizermaat en heeft een L-vorm. De hoofdader hierin is een singel met hier en daar rietkragen. Langs de singel staat een prachtige rij knotwilgen. In de koppen van de wilgen zullen zich met het toenemen van hun leeftijd allerlei planten kunnen vestigen. Voor vogels kunnen deze bomen zich dan ontwikkelen tot aantrekkelijke broed- en foerageerplaatsen. Aan beide oevers van de singel is een afwisseling te zien van gazons, bomen en struikgewas. Het middengedeelte is moerasachtig. Het gehele park wordt omsloten door bebouwing.

Het *Stadspark* (ca 42 ha) is het oudste van de drie onderzochte parken. Als een L-vorm ligt het aan de rand van de wijk Stad en Lande. Enkele vijverpartijen maken deel uit van dit park. Aan de noordkant bevinden zich

enkele rietkragen. De rest van het park is een afwisseling van schraal grasland, bomen en struiken, hier en daar doorkruist door enkele sloten. Het oosten en zuiden van het park grenzen aan wegen, terwijl die grenzen aan de noord- en oostkant worden gevormd door bebouwing. De zuidkant van het park grenst aan de natuurgebieden Groeve Oostermeent, Woensberg en 't Harde.

4.1 Gooierhoofd

4.1.1 Fotolocaties in het Gooierhoofd

4.1.2 Foto's Gooierhoofd

panorama 1

panorama 2

panorama 3

panorama 4

panorama 5

panorama 6

panorama 7

foto 8

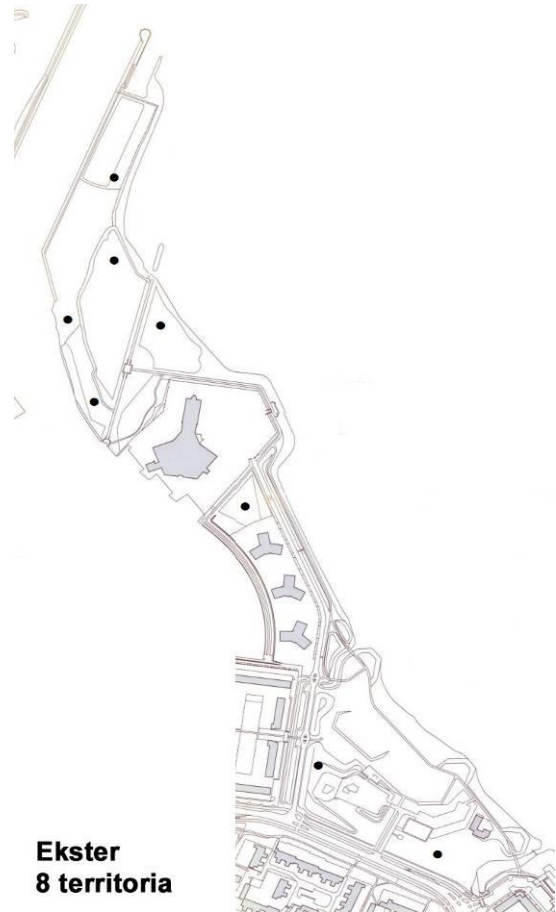
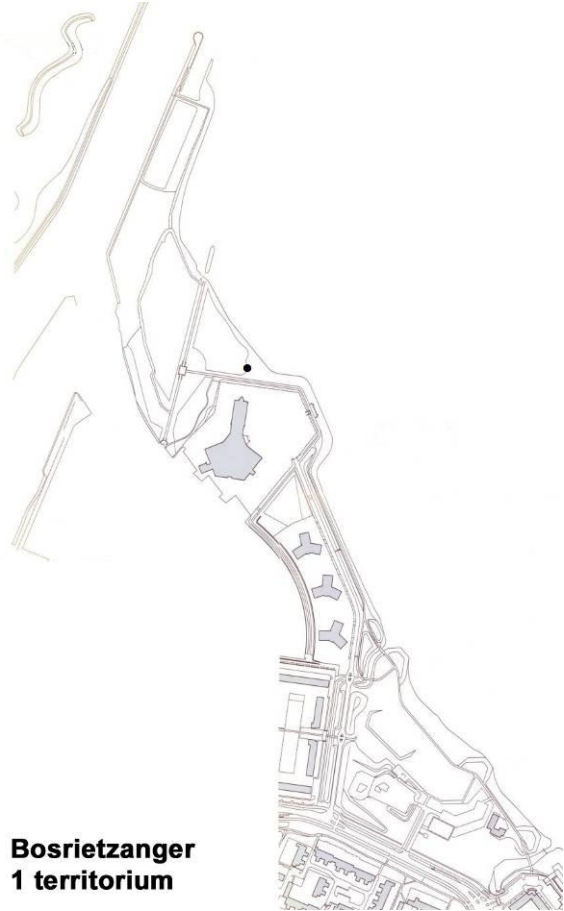
foto 9

4.1.3 Waarnemingen en broedterritoria Gooierhoofd

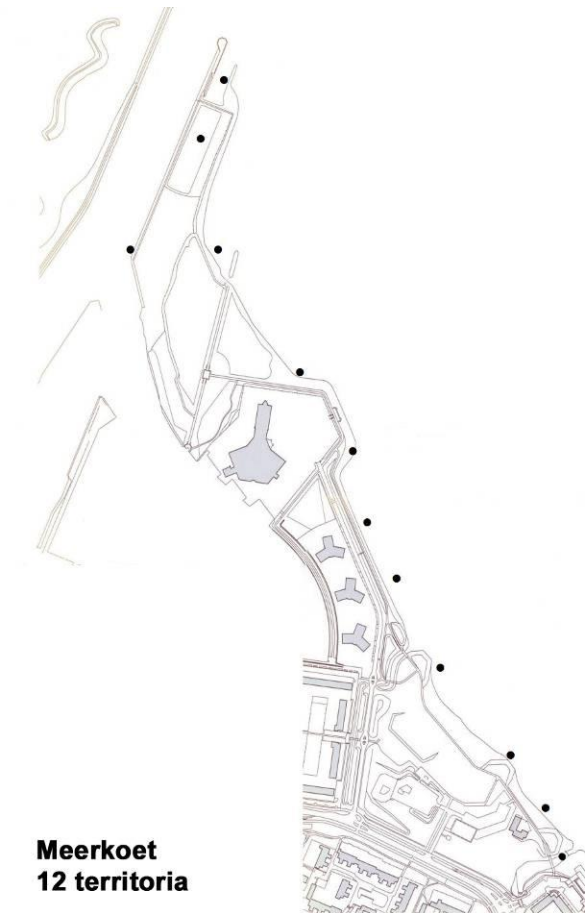
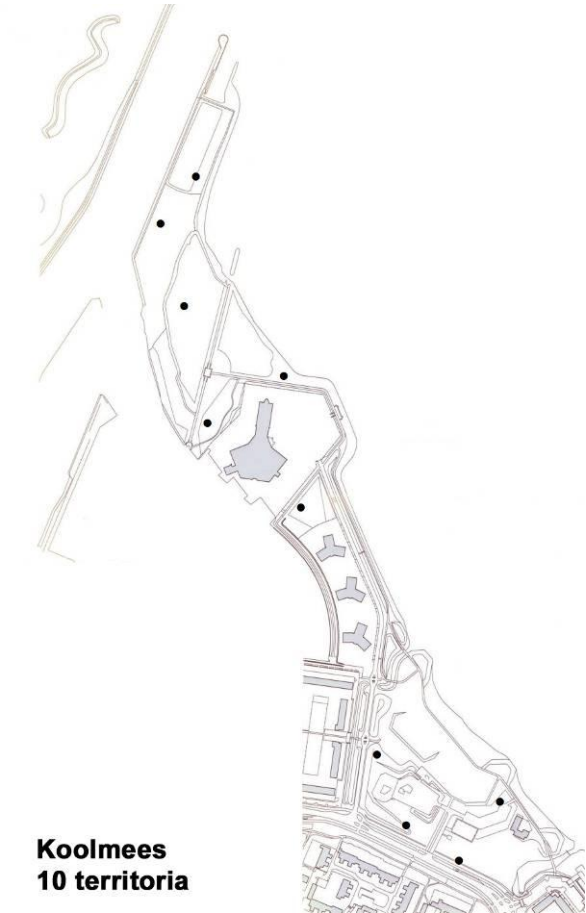
Soort	Waarnemingen					Territoria
	Kwartaal				Totaal	
	1	2	3	4	Totaal	
winterkoning	14	40	25	5	84	18
kleine karekiet		72	26		98	16
houtduif	19	32	18	30	99	15
merel	25	28	26	27	106	13
meerkoet	33	144	19	8	204	12
koolmees	25	15	25	12	77	10
tijftjaf	4	25	17	4	50	10
zwartkop	3	19	14		36	10
ekster	15	15	15	16	61	8
fitis	2	16	11	1	30	8
heggenmus	8	4	8	3	23	7
pimpelmees	15	13	3	9	40	7
tuinfluiter		8	5		13	6
fuut	10	54	4	1	69	5
vink	13	10	5	1	29	5
waterhoen	1	8	1	1	11	5
dodaars	2		3		5	4
groenling	5	13	2	1	21	4
krakeend	8	42	30	1	81	4
wilde eend	15	48	42	4	109	4
rietgors	4	10	2		16	3
rietzanger		5	9		14	3
roodborst	19	5	6	15	45	3
witte kwikstaart	1	2	5	1	9	3
gaai	6	5		9	20	2
grote bonte specht	2	2	1	1	6	2
knobbelzwaan	5	8	2		15	2
nachtegaal		4			4	2
zwarte kraai	4	24	3	7	38	2
bergeend	2	3			5	1
bosrietzanger		1			1	1
staartmees	1			7	8	1
waterral			1	3	4	1
appelvink	1			1	2	0
beflijster		1			1	0
blauwe reiger			1	1	2	0
boomklever		1		3	4	0
brilduiker	20				20	0
goudvink		2		2	4	0
grasmus		1			1	0
grauwe gans	3				3	0
grote zaagbek	1			4	5	0
huismus	3	4	1		8	0
kauw	4	1		2	7	0
koekoek		2			2	0
kokmeeuw	40	2	1		43	0
koperwiek				10	10	0
crooneend		3			3	0
kuifeend	20	20	5	20	65	0
matkop				1	1	0
middelste zaagbek	1				1	0
nijlgans		2			2	0
oeverloper				1	1	0
sijs	3		2	30	35	0
spreeuw	2	160	51	5	218	0
tapuit				1	1	0
Turkse tortel				1	1	0
vuurgoudhaan				1	1	0
zanglijster	1			1	2	0
					1874	197

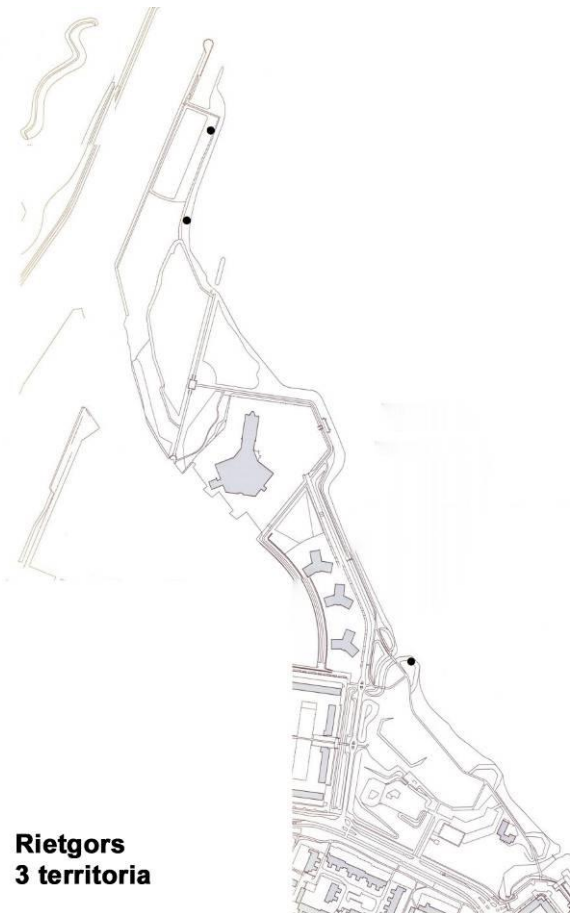
Figuur 3. Overzicht van het aantal territoria en waarnemingen in het Gooierhoofd.

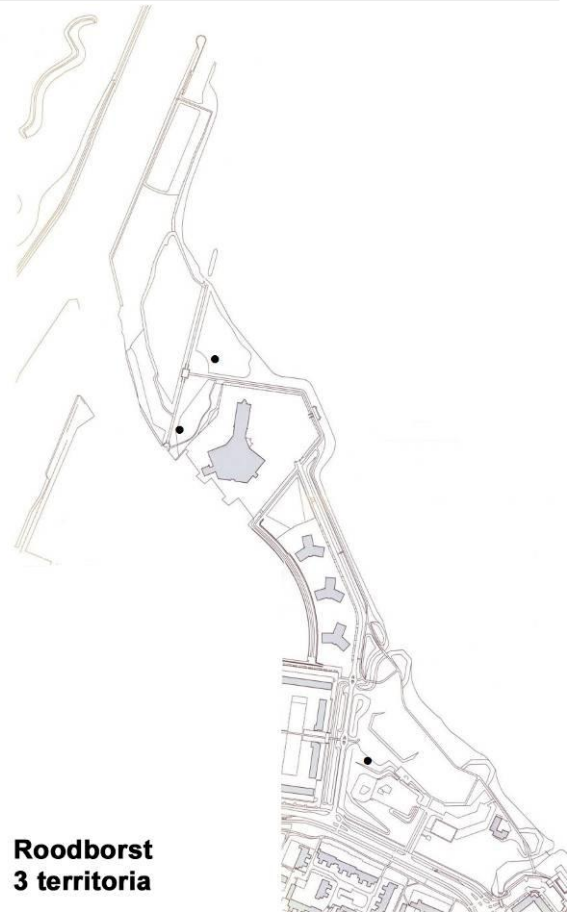
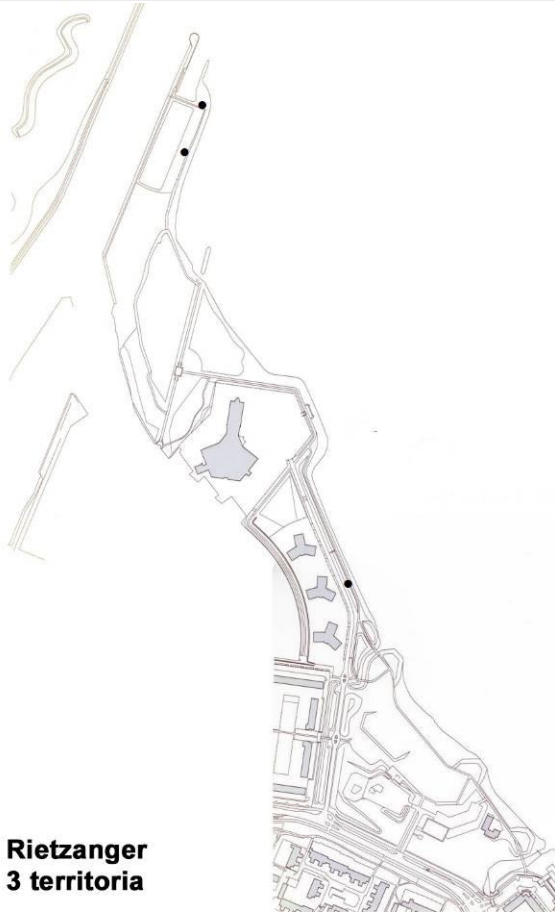

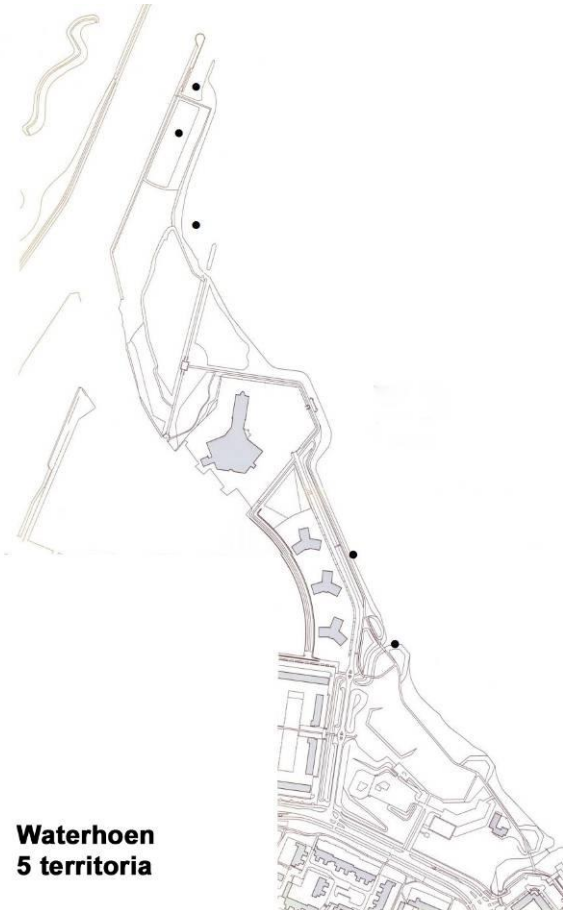

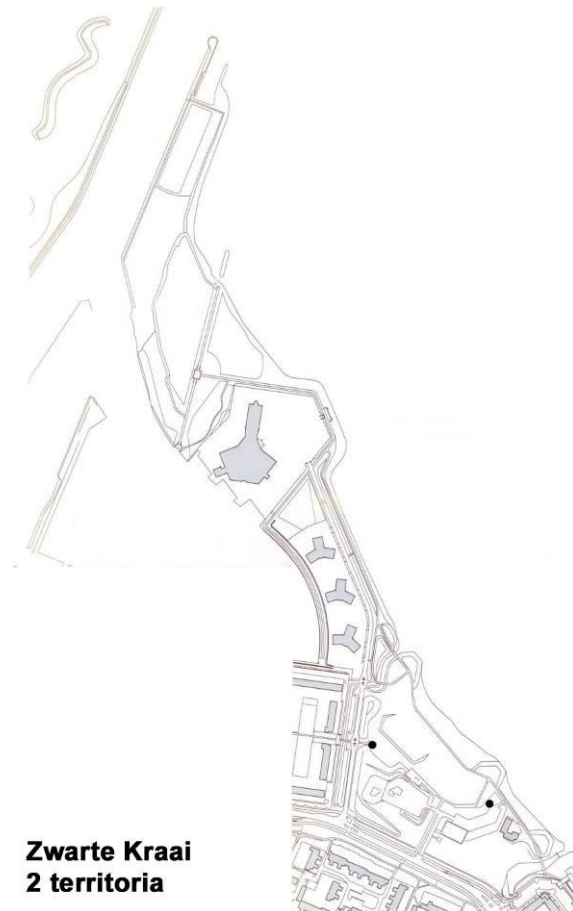
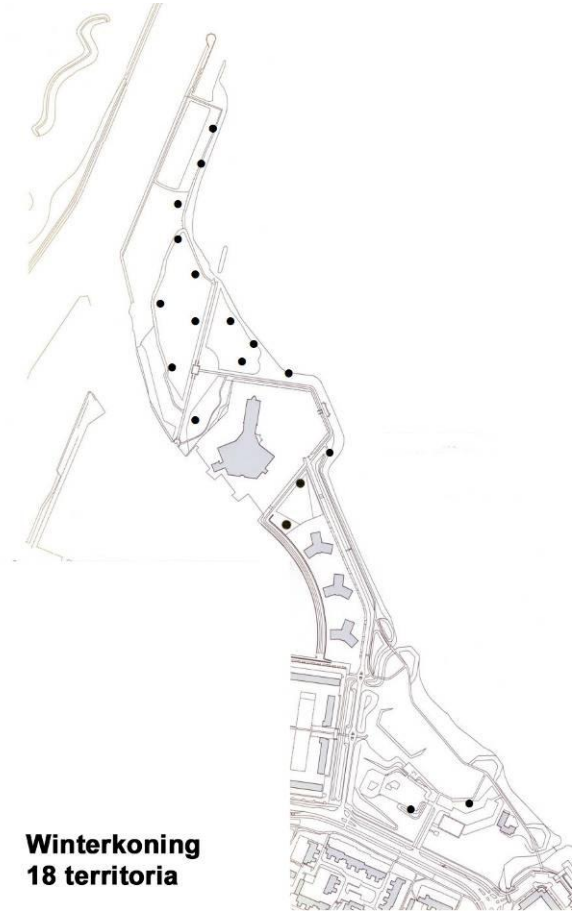

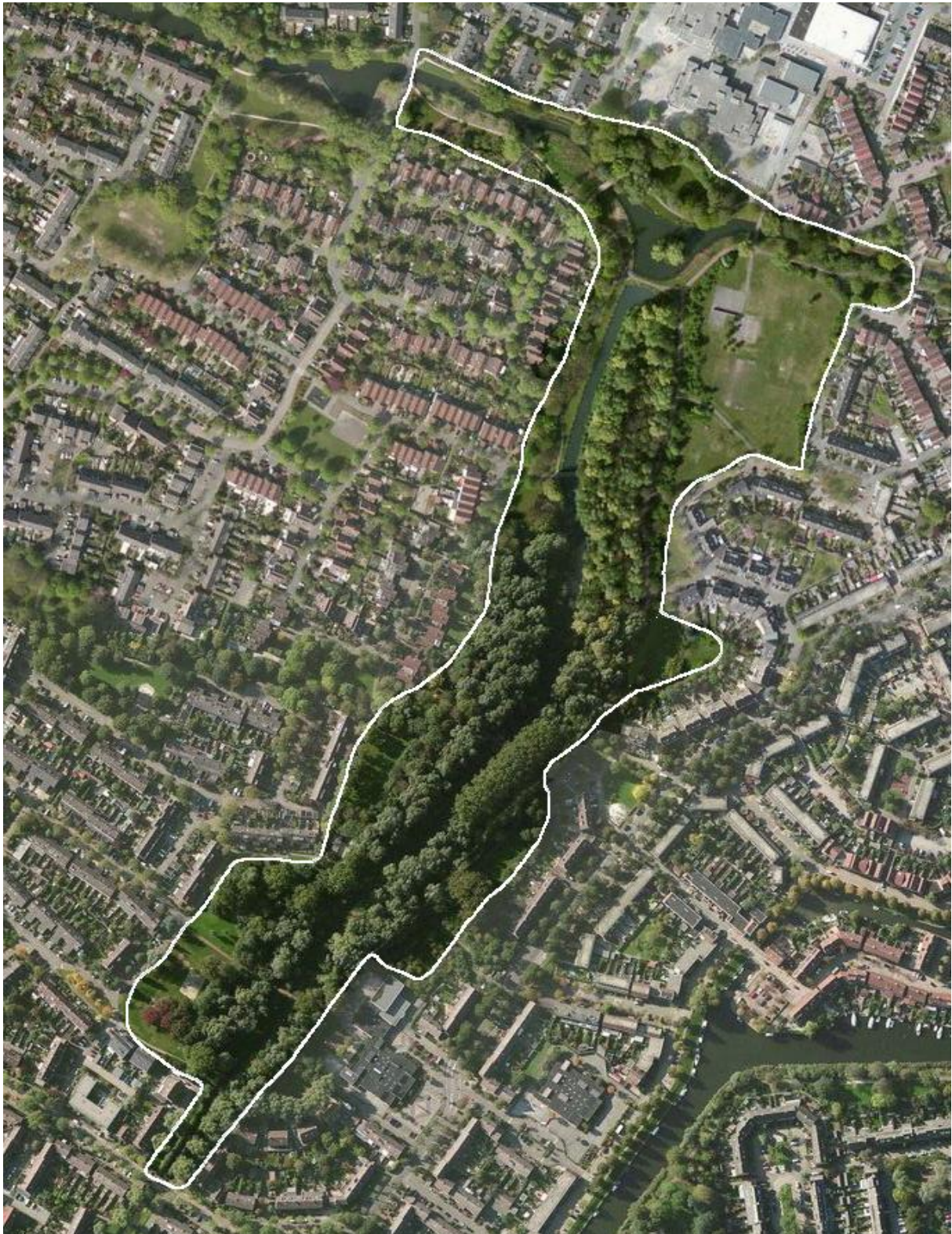

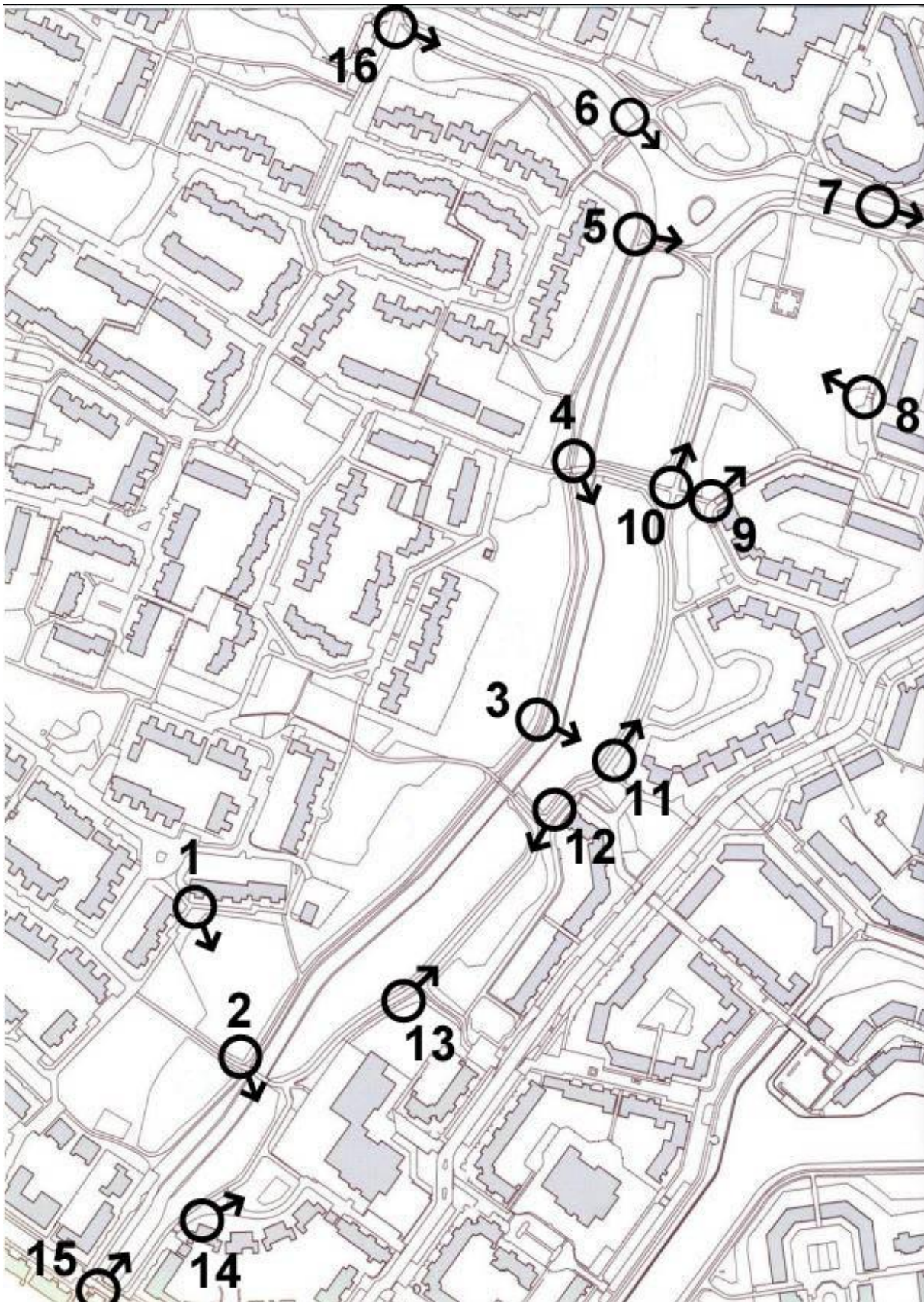

4.2 Bad Vilbelpark

4.2.1 Fotolocaties in het Bad Vilbelpark

4.2.2 Foto's Bad Vilbelpark

panorama 1

panorama 2

panorama 3

panorama 4

panorama 5

panorama 6

panorama 7

panorama 8

foto 9

foto 10

foto 11

foto 12

foto 13

foto 14

foto 15

foto 16

4.2.3 Waarnemingen en broedterritoria Bad Vilbelpark

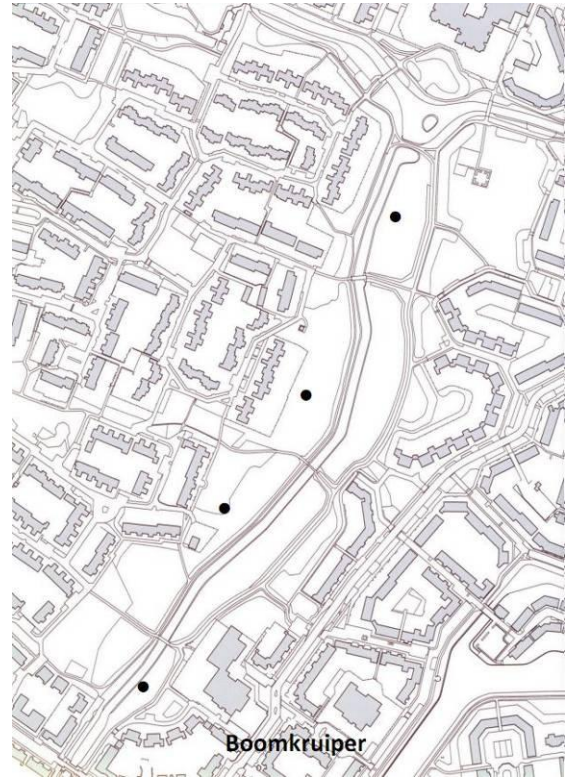
Soort	Waarnemingen					Territoria
	Kwartaal				Totaal	
	1	2	3	4		
houtduif	23	30	5	4	62	19
koolmees	29	23	13	9	74	18
winterkoning	18	34	12	1	65	17
merel	33	33	22	7	95	9
kauw	2	2	3		7	8
tjiftjaf	6	15	10		31	8
wilde eend	15	12	2	5	34	8
ekster	16	11	10	2	39	7
heggenmus	10	3	1		14	7
meerkoet	12	15	6	4	37	7
pimpelmees	14	7	2	2	25	7
zwartkop		13	10		23	6
roodborst	21	7	4	16	48	5
vink	12	13	2	1	28	5

Soort	Waarnemingen					Territoria
	Kwartaal				Totaal	
	1	2	3	4		
fitis		3	2		5	4
kleine karekiet		5	3		8	4
zwarte kraai	8	7	4	3	22	4
boomkruiper	5	7	3	1	16	3
gaai	4	4	1	4	13	2
groenling	4	3	1	1	9	2
tuinfluiser		3	1		4	2
boomklever		1	2		3	1
goudvink	2	2		1	5	1
grote bonte specht	10	4	2	3	19	1
spreeuw	3	2	2		7	1
waterhoen	5	1			6	1
blauwe reiger	3	2			5	0
kokmeeuw	2	1	1		4	0
					708	157

Figuur 4. Overzicht van het aantal territoria en waarnemingen in het Bad Vilbelpark.

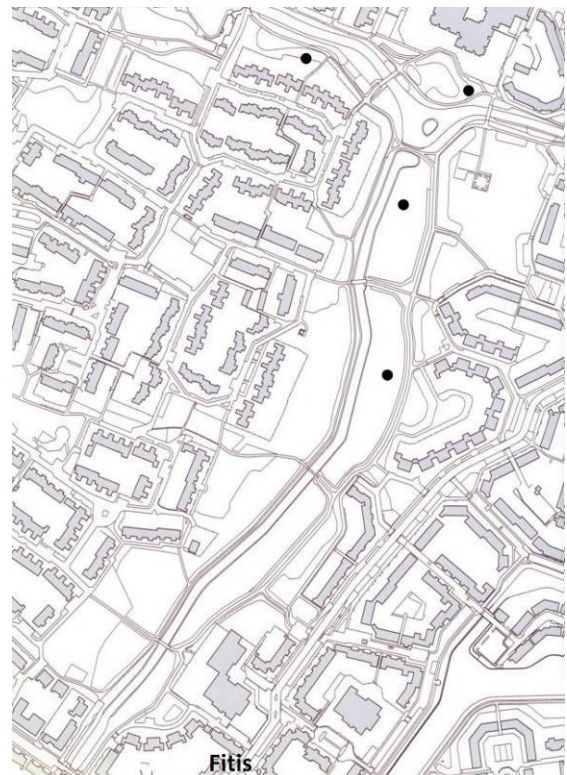
1 territorium

4 territoria

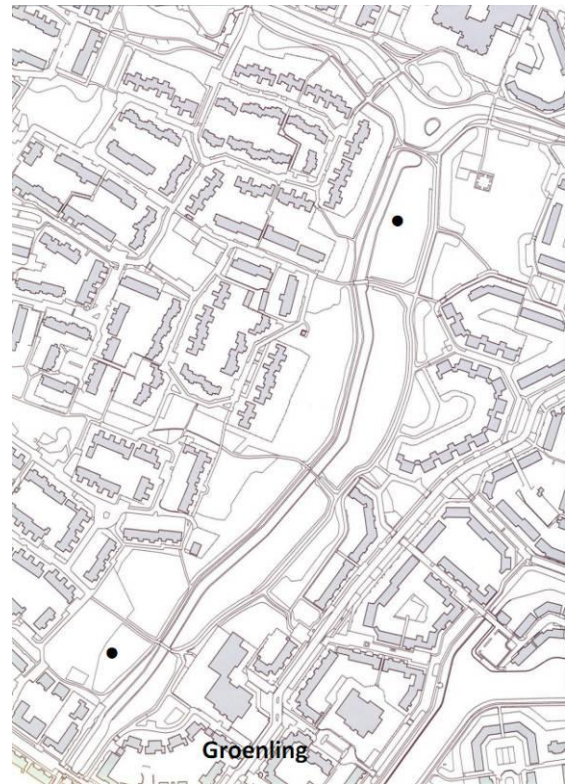
7 territoria

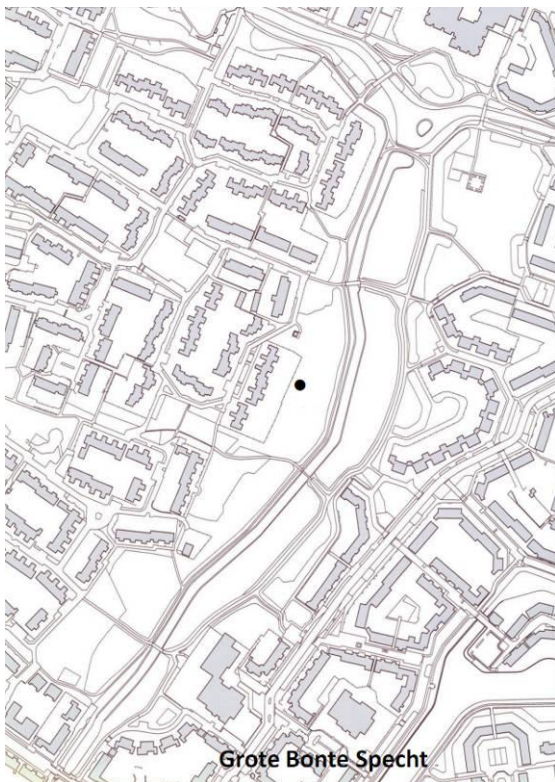
4 territoria

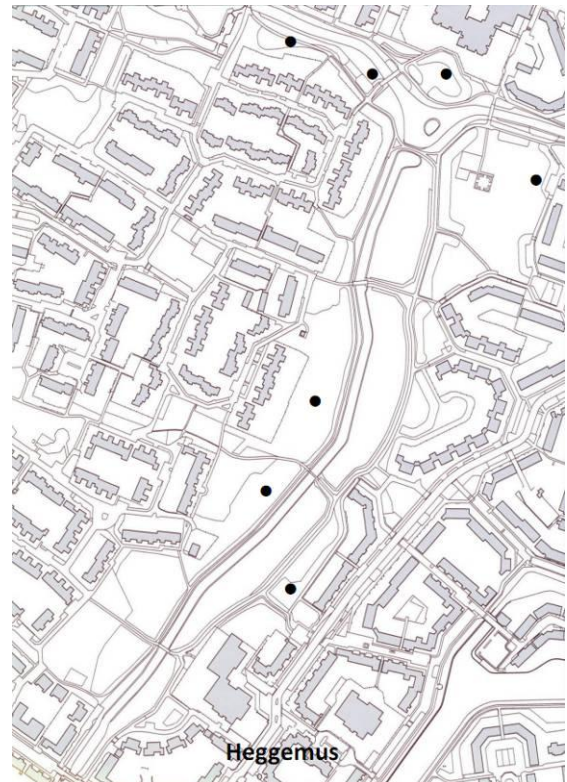
1 territorium

2 territoria

1 territorium

7 territoria

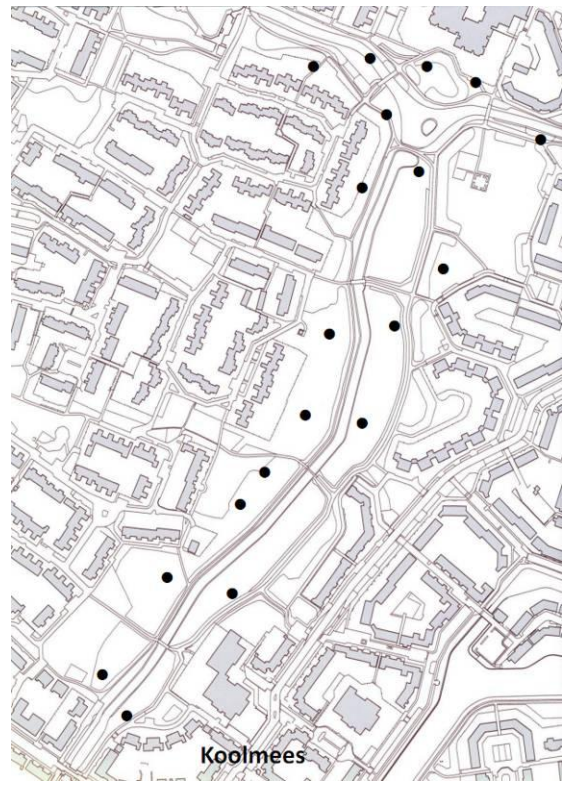
19 territoria

8 territoria

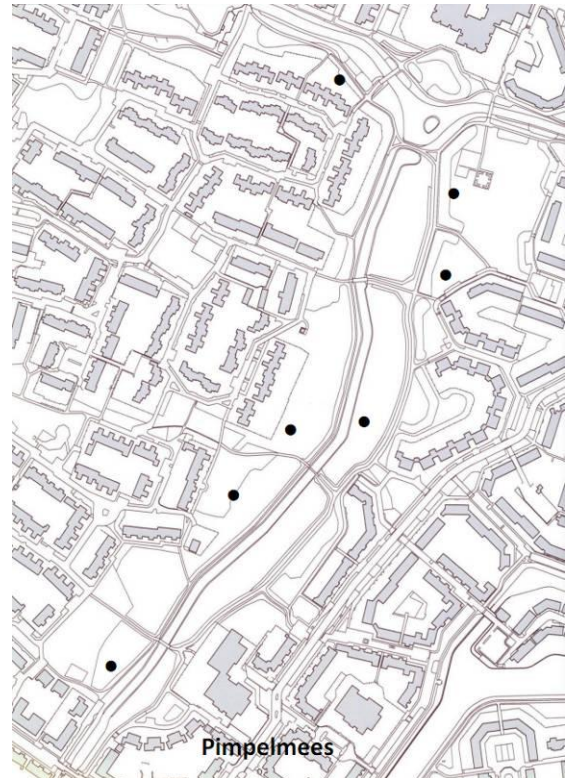
4 territoria

19 territoria

9 territoria

7 territoria

5 territoria

1 territorium

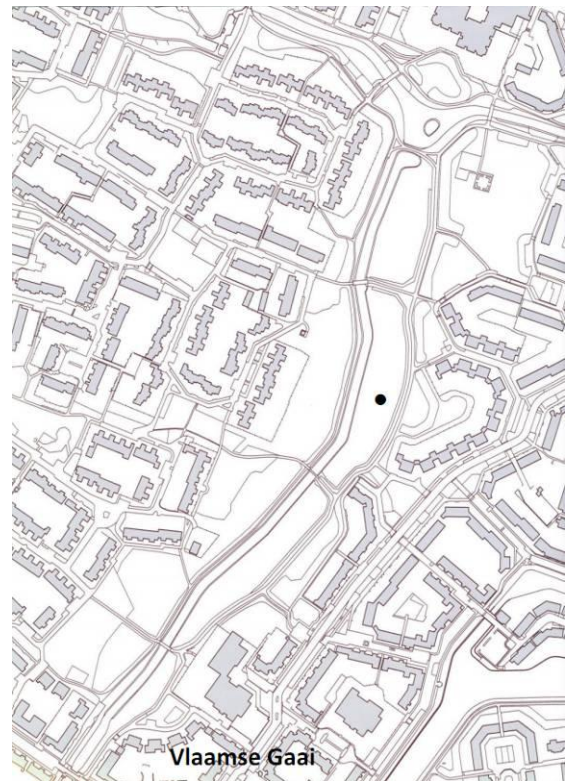
8 territoria

2 territoria

5 territoria

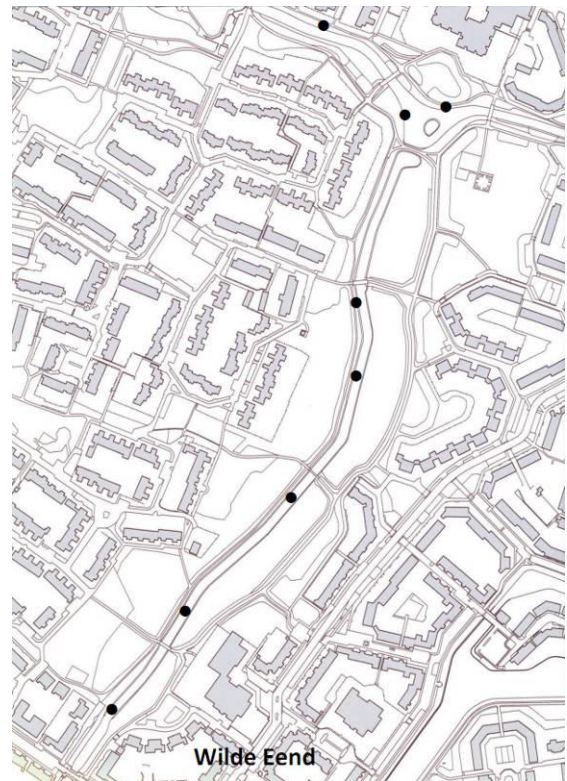

1 territorium

Waterhoen

1 territorium

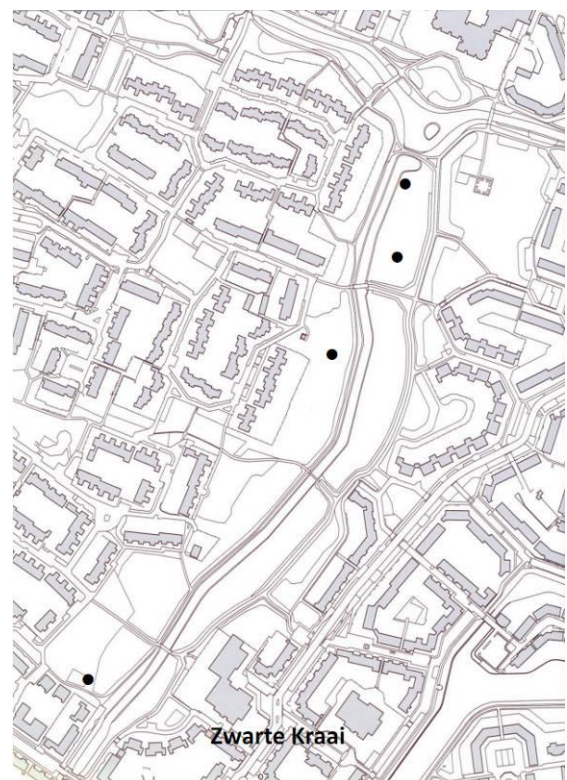
Wilde Eend

8 territoria

Winterkoning

17 territoria

Zwarte Kraai

4 territoria

6 territoria

4.3 Stadspark

4.3.1 Fotolocaties in het Stadspark

4.3.2 Foto's Stadspark

panorama 1

panorama 2

panorama 3

panorama 4

panorama 5

panorama 6

panorama 7

panorama 8

panorama 9

panorama 10

panorama 11

panorama 12

panorama 13

panorama 14

panorama 15

panorama 16

panorama 17

panorama 18

panorama 19

panorama 20

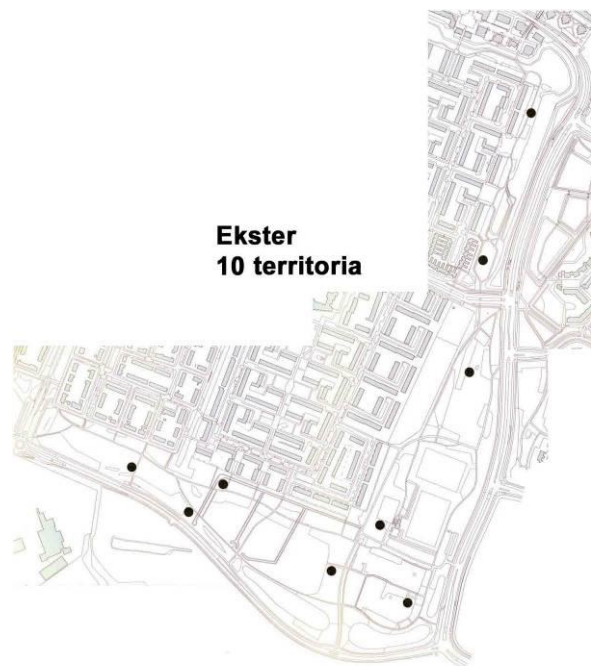
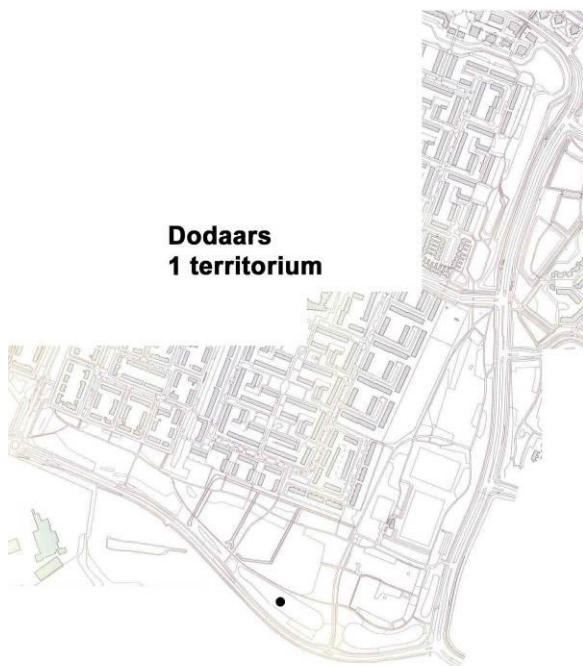
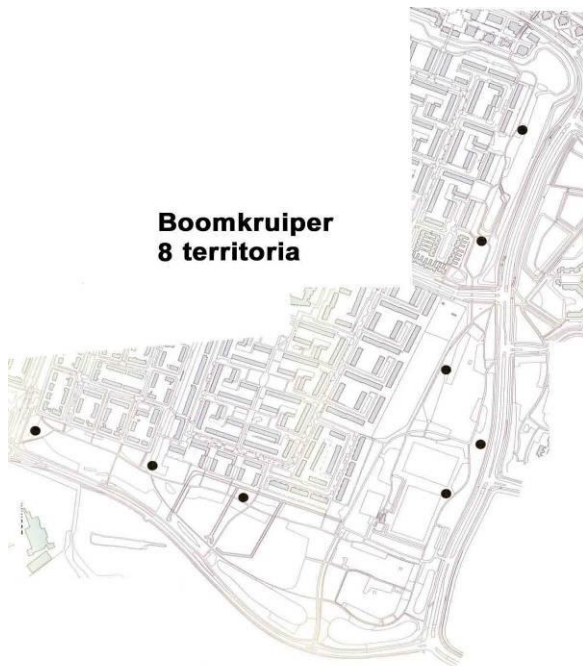

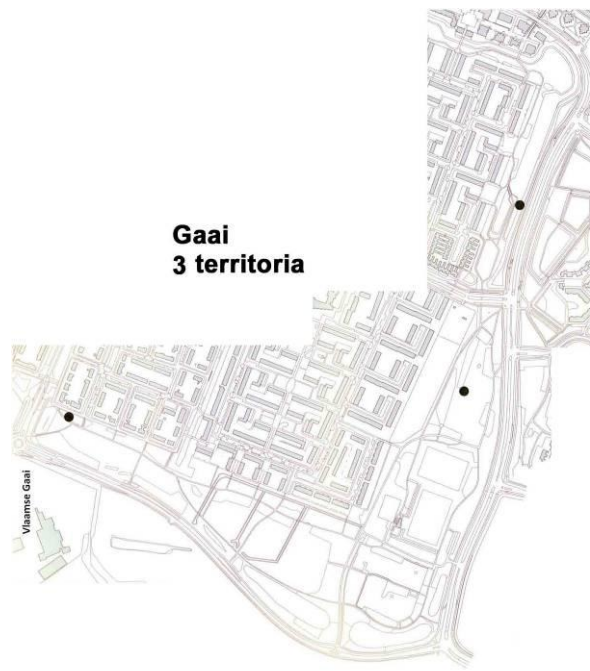
panorama 21

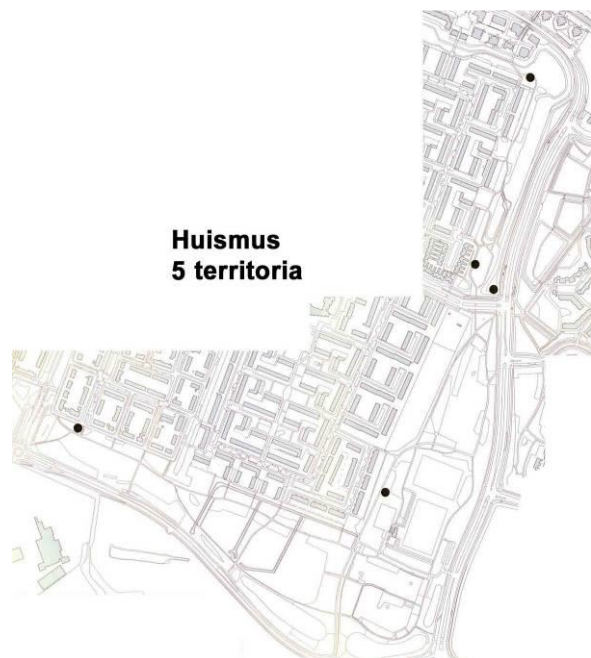
4.3.3 Waarnemingen en broedterritoria Stadspark

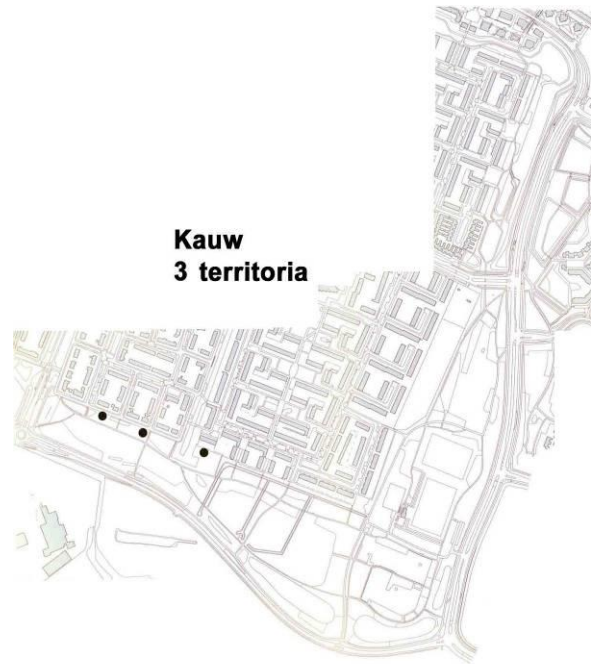
Soort	Waarnemingen					Territoria
	Kwartaal				Totaal	
	1	2	3	4		
merel	78	92	30	27	227	66
vink	24	11	18	8	61	19
winterkoning	17	30	18	7	72	18
koolmees	66	27	49	29	171	17
roodborst	34	32	20	29	115	17
houtduif	124	43	30	111	308	15
fitis	0	15	20		35	14
tijftjaf	12	31	13	1	57	14
kleine karekiet		17	8		25	13
wilde eend	183	11	7	121	322	11
ekster	60	24	43	52	179	10
pimpelmees	33	12	8	14	67	9
zwarte kraai	27	10	10	11	58	9
zanglijster	12	10	3	5	30	8
boomkruiper	7	5	10		22	7
meerkoet	20	25	6	8	59	7
zwartkop		8	10	2	20	6
heggenmus	5	4			9	5
huismus	4	11	3	1	19	5
staartmees	11	2	1	20	34	5
spreeuw	5	18	14	4	41	4
waterhoen	17	5	2	1	25	4
gaai	21	5	2	7	35	3
goudvink	8	1	3	3	15	3
kauw	7	8	3	6	24	3
groenling	7	7			14	2
grote bonte specht	6	1	7	6	20	2
appelvink	1		1		2	1
bosrietzanger		1	1		2	1
dodaars		2			2	1
ijsvogel	0	2	1		3	1
krakeend		1			1	1
ringmus		1	1		2	1
tuinfluiter		6			6	1
witte kwikstaart	3				3	1
aalscholver	1		1		2	0
blauwe reiger	2		5	1	8	0
boerenzwaluw		1			1	0
boomklever			1	2	3	0
buizerd			1	6	7	0
goudhaan	8				8	0
grauwe gans	1	3			4	0
grote lijster				1	1	0
knobbelzwaan	2			2	4	0
kokmeeuw	81	2		6	89	0
koperwiek	18			2	20	0
kuifmees				1	1	0
putter				3	3	0
rietzanger			10		10	0
sijs	7				7	0
					2253	304

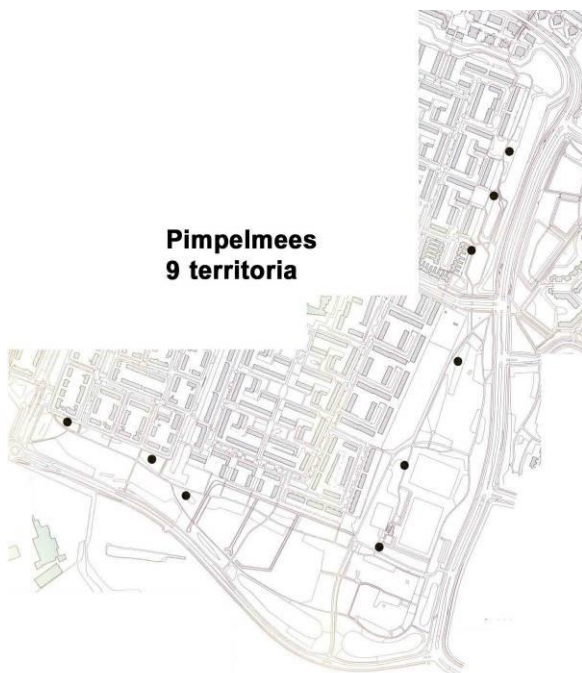
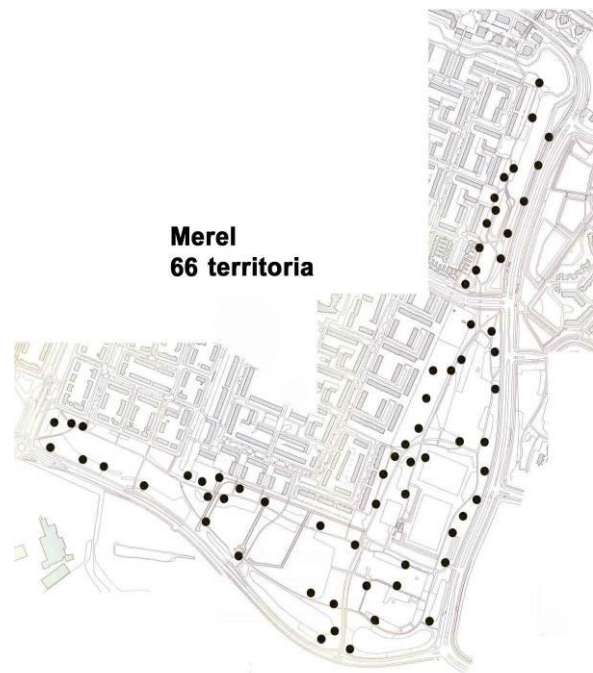
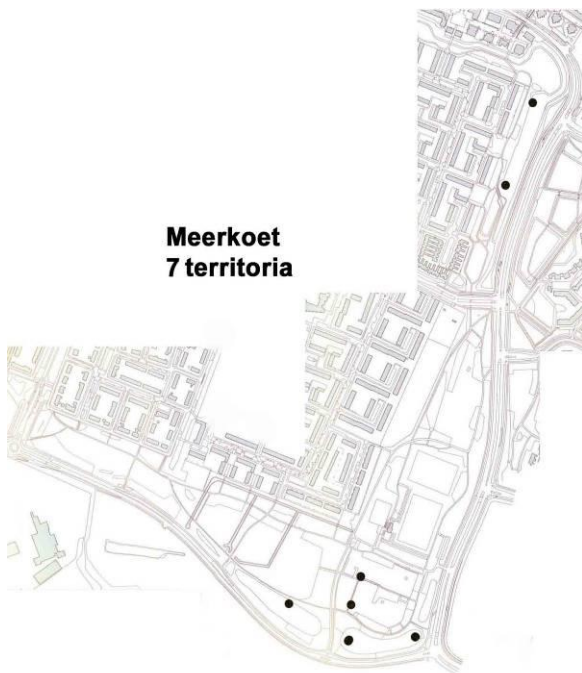
Figuur 5. Overzicht van het aantal territoria en waarnemingen in het Stadspark.

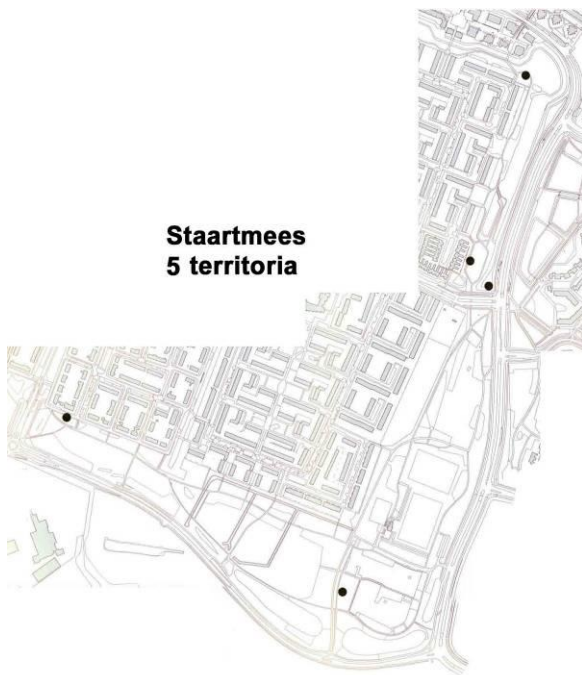
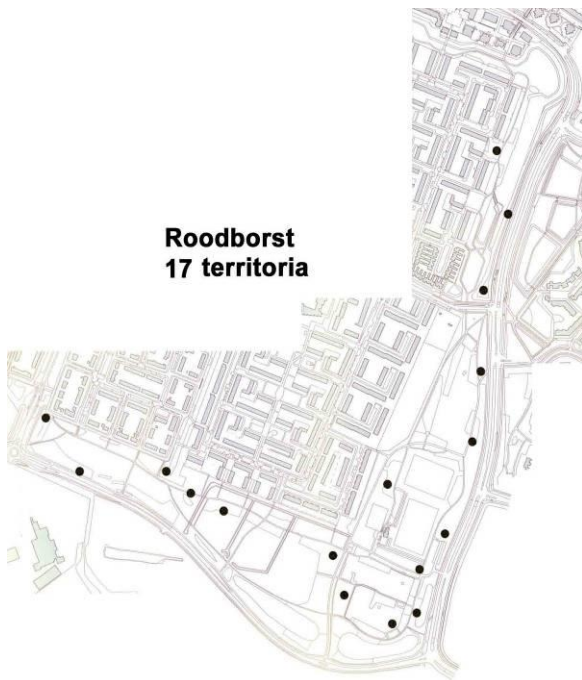

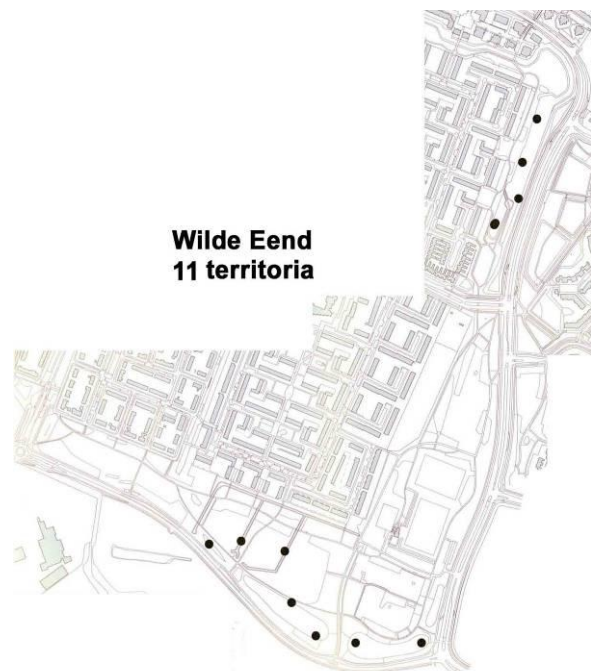
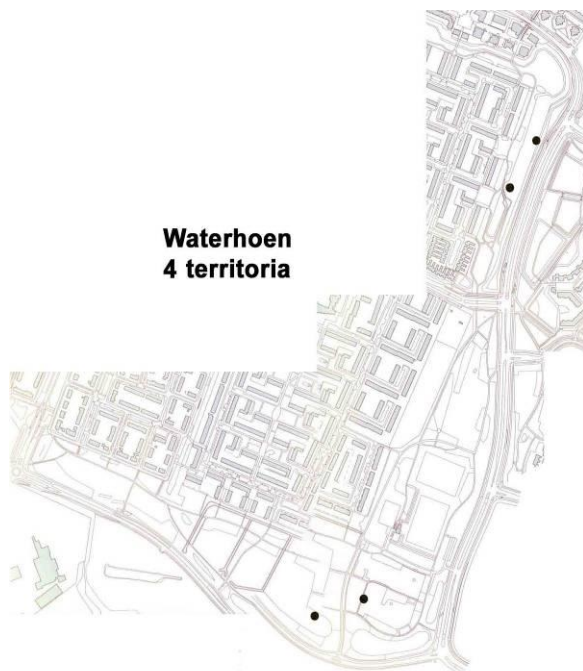
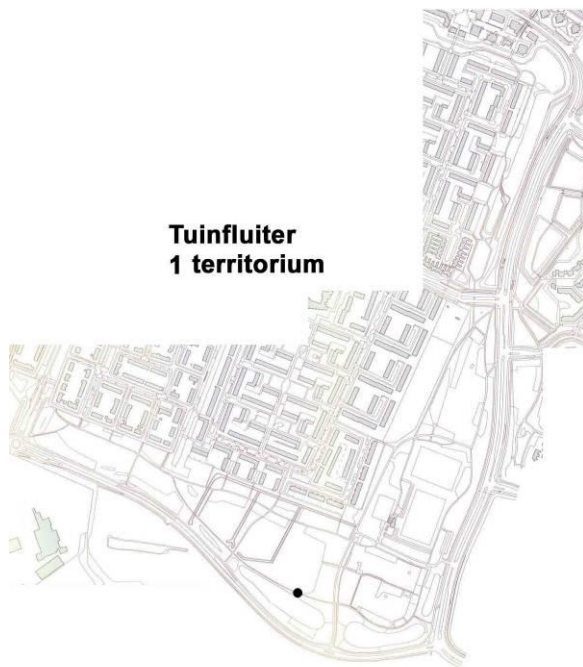

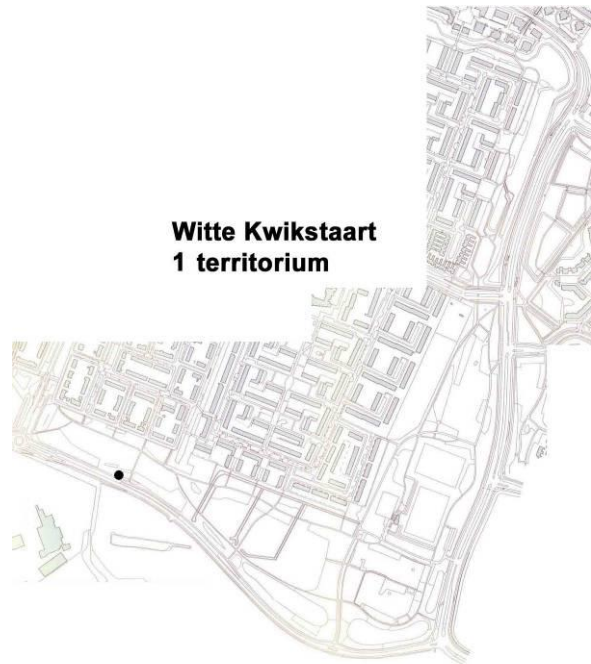

5. Totaaloverzicht van de waarnemingen en broedterritoria

In totaal is in de drie onderzochte parken het voorkomen vastgesteld van 43 verschillende soorten broedvogels. Een vergelijking maken tussen de soorten en aantallen van de parken is niet mogelijk door de verschillen in oppervlakte en leefgebieden.

De talrijkste broedvogel in de parken is de merel met in totaal 88 paren. Ook de winterkoning scoort hoog met 53 paren, gevolgd door de houtduif met 49 paren. Het aantal broedparen van de koolmees, de laatste in de top 4, geeft een vertekend beeld. Er zijn maar heel weinig holten waar de soort in kan broeden. Het overgrote deel zal waarschijnlijk zijn broedplek hebben gehad in nestkasten aan de rand van de aan de grenzen van de parken aanwezige bebouwing. Het zelfde geldt voor de pimpelmees De kauw is een holenbroeder, waarvan moet worden afgevraagd of hij wel in de parken heeft gebroed. Holen met een geschikt gat zijn voor deze soort in de parken niet aanwezig, wel daarbuiten in schoorstenen van de omringende bebouwing. Verder is het voorkomen van de huismus vreemd. Deze soort is aan bebouwing gebonden. Boomnesten komen in heel Nederland nog maar nauwelijks voor.

Het aantal struikbroedende soorten is klein.

De kleine karekiet is een goede indicator voor de aanwezigheid van riet langs de wateren in de gebieden. Ook het waterhoen behoort tot de soorten die daarop duiden. Opvallend is de hoge dichtheid van zeven paren boomkruipers in het Stadspark.

Broedvogels:

Soort	Waarnemingen					Territoria	Soort	Waarnemingen					Territoria
	Kwartaal				Totaal			Kwartaal				Totaal	
	1	2	3	4			1	2	3	4			
merel	136	153	78	61	428	88	gaaï	31	14	3	20	68	7
winterkoning	49	104	55	13	221	53	dodaars	2	2	3	0	7	5
houtduif	166	105	53	145	469	49	fuut	10	54	4	1	69	5
koolmees	120	65	87	50	322	45	grote bonte specht	18	7	10	10	45	5
kleine karekiet	0	94	37	0	131	33	huismus	7	15	4	1	27	5
tjiftjaf	22	71	40	5	138	32	krakeend	8	43	30	1	82	5
vink	49	34	25	10	118	29	spreeuw	10	180	67	9	266	5
fitis	2	34	33	1	70	26	staartmees	11	2	1	20	34	5
meerkoet	65	184	31	20	300	26	goudvink	10	5	3	6	24	4
ekster	91	50	68	70	279	25	witte kwikstaart	4	2	5	1	12	4
roodborst	74	44	30	60	208	25	rietgors	4	10	2	0	16	3
wilde eend	213	71	51	130	465	23	rietzanger	0	5	19	0	24	3
zwartkop	3	40	34	2	79	22	bosrietzanger	0	2	1	0	3	2
heggenmus	23	11	9	3	46	19	knobbelzwaan	7	8	2	2	19	2
pimpelmees	47	19	10	16	92	16	nachtegaal	0	4	0	0	4	2
zwarte kraai	39	41	17	21	118	15	appelvink	2	0	1	1	4	1
kauw	13	11	6	8	38	11	bergeend	2	3	0	0	5	1
boomkruiper	12	12	13	1	38	10	boomklever	0	2	3	5	10	1
waterhoen	23	14	3	2	42	10	ijsvogel	0	2	1	0	3	1
tuinfluiter	0	17	6	0	23	9	ringmus	0	1	1	0	2	1
groenling	16	23	3	2	44	8	waterral	0	0	1	3	4	1
zanglijster	13	10	3	6	32	8						4429	650

Figuur 6. Totaaloverzicht van de waarnemingen en territoria van broedvogels in alle parken.

Niet broedvogels:

Soort	Waarnemingen					Soort	Waarnemingen				
	Kwartaal				Totaal		Kwartaal				Totaal
	1	2	3	4			1	2	3	4	
kokmeeuw	123	5	2	6	136	koekoek	0	2	0	0	2
kuifeend	20	20	5	20	65	nijlgans	0	2	0	0	2
sijs	10	0	2	30	42	beflijster	0	1	0	0	1
koperwiek	18	0	0	12	30	boerenzwaluw	0	1	0	0	1
brilduiker	20	0	0	0	20	grasmus	0	1	0	0	1
blauwe reiger	5	2	6	2	15	grote lijster	0	0	0	1	1
goudhaan	8	0	0	0	8	kuifmees	0	0	0	1	1
buizerd	0	0	1	6	7	matkop	0	0	0	1	1
grouwe gans	4	3	0	0	7	middelste zaagbek	1	0	0	0	1
grote zaagbek	1	0	0	4	5	oeverloper	0	0	0	1	1
krooneend	0	3	0	0	3	tapuit	0	0	0	1	1
putter	0	0	0	3	3	Turkse tortel	0	0	0	1	1
aalscholver	1	0	1	0	2	vuurgoudhaan	0	0	0	1	1
											343

Figuur 7. Totaaloverzicht van de waarnemingen en territoria van niet-broedvogels in alle parken.

6. Ecologische kenmerken van de broedvogels

De verschillende soorten broedvogels kunnen worden ingedeeld op basis van een aantal ecologische kenmerken. Er zijn er die het hele jaar blijven. Sommige trekken deels weg; andere soorten verdwijnen geheel uit ons land om elders te overwinteren. Het zijn de soorten die 's winters anders door voedselgebrek om het leven zouden komen. Een voorbeeld hiervan zijn de vogels die volledig afhankelijk zijn van insecten; zij vertrekken naar overwinteringskwartieren die tot ver in Afrika kunnen liggen.

Verder zijn er categorieën op basis van de plek waar zij nestelen. Het gaat dan om de nest- en foerageerplaats. Voor de nestplaats zijn er boom-, holen-, struik-, grond- en waterbroeders. Boombroeders nestelen zowel op takken als in kruinen en holenbroeders in holen, holtten, spleten e.d. De soorten die in nestkasten broeden horen hier ook bij. Tot de struikbroeder worden ook de vogels gerekend, die in een nest hangend in hoge kruiden boven de grond broeden. Grondbroeders houden zich op in nesten op of vlak boven de grond. Waterbroeders maken gebruik van nesten die zich op het water bevinden. De grondfoerageerders zijn soorten die zich voor het voedsel zoeken ophouden op het water of dit doen op de grond. Daar pikken zij voedsel uit de bodem, of uit lage kruidenbegroeiing, met bijvoorbeeld gras. Een vegetatiefoerageerder maakt gebruik van opgaande struiken, kruiden en bomen. Er zijn ook indifferente soorten zoals zwarte kraaien, die geen voorkeur vertonen voor voedselplekken (Jannse & Kessler 1981, Ruitenbeek et al. 1990).

In de onderstaande tabel (figuur 8) is het aantal soorten weergegeven met daarbij hun ecologische kenmerken.

Status	Aantal soorten
standvogel	16
deeltrekker	19
wegtrekker	8
Nestelplaats	
boombroeder	13
holenbroeder	9
struikbroeder	9
grondbroeder	8
waterbroeder	4
Foerageerplek	
waterfoerageerder	8
grondfoerageerder	5
vegetatiefoerageerder	22
indifferent	8

Figuur 8 .Ecologische kenmerken van de broedvogels in de stadsparken van Huizen

7. Discussie en conclusies

In alle drie parken samen zijn in totaal 69 vogelsoorten aangetroffen waarvan 43 als broedvogel. In het Gooierhoofd zijn 59 soorten geteld, waarvan 33 als broedvogel, in het Stadspark 50 soorten waarvan 35 als broedvogel en in Bad Vilbel 28 soorten waarvan 26 als broedvogel. Het grote aantal niet-broedvogelsoorten in het Gooierhoofd is verklaarbaar vanwege de locatie van het park aan het Gooimeer, en daardoor een groter aantal wintergasten en trekvogels. Het Bad Vilbel park is het kleinste park met de minste grote waterpartijen en open gebieden. Daarom heeft het waarschijnlijk de minste verscheidenheid aan vogels.

Er zijn twee soorten broedvogels aangetroffen die op de nationale Rode Lijst staan. Dat zijn de nachtegaal en de huismus. Verder ook nog een aantal soorten broedvogels die min of meer bijzonder zijn voor stadsparken: dodaars, krakeend, bosrietzanger, appelvink en waterral. Met name het Gooierhoofd valt hierbij op. Dit park springt er vooral uit door de ligging aan het Gooimeer en de hierbij horende riet- en watervogels. Hier komen bijv. fuut, bergeend en waterral voor. Ook is hier de aanwezigheid vastgesteld van de nachtegaal. De diversiteit aan struikbroeders is gering en dit geldt ook voor hun aantal.

In het Stadspark viel het voorkomen op van de ijsvogel.

Door hun ligging binnen de bebouwde kom waren er geen spectaculaire soorten in de parken te verwachten. Toch troffen we broedvogelsoorten aan die je op deze plek helemaal niet zou verwachten, zoals bosrietzanger, dodaars en rietzanger. Zelfs de krakeend kon tot de broedvogels van het park worden gerekend.

Voor het Gooi bijzondere soorten die in de parken zijn aangetroffen als niet broedvogel zijn o.a. krooneend, oeverloper, beflijster en vuurgoudhaan.

De parken hebben in en buiten het broedseizoen ook foerageermogelijkheden voor soorten die niet daar maar elders nestelen. Uit de door ons verzamelde gegevens blijkt dat tenminste 26 niet broedvogel vogelsoorten hun voedsel in de parken zoeken.

De meeste parkvogels behoren echter tot de 'gewone' soorten. Wat is gewoon? Tegenwoordig staat zelfs de huismus op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten en wie had dat enkele tientallen jaren geleden ook maar kunnen vermoeden?

Het is leuk naast de huidige inventarisaties eens de verhalen van Jac. P. Thijsse over het Vondelpark te leggen. Daarin is te lezen hoe zeldzaam broedende houtduiven en merels in de stad waren aan het begin van de vorige eeuw. Tegenwoordig zijn ze daar talrijker dan mussen. Thijsse zou niet hebben durven dromen dat dodaars en krakeend als broedvogels zouden voorkomen in een park (Van Dijk 2010).

8. Huidig beheer van de gemeente Huizen m.b.t. de parken

Het beleid van de gemeente Huizen t.a.v. inrichting en beheer van de parken is er o.a. op gericht de natuur zoveel mogelijk haar gang te laten gaan, zonder dat dit tot al te grote verwildering leidt. Wilde planten krijgen volop kans en ruimte om zich te ontwikkelen. Er wordt niet gespoten met allerlei bestrijdingsmiddelen. Als het onkruid op de paden al te erg wordt, gaat men dit met afbranden of afborstelen tegen. Het beleid om de tijdens het beheer verwijderde takken en stammen te laten liggen wordt vooral toegepast in het Bad Vilbelpark.

In het gemeentelijk plan van aanpak opwaardering Stadspark van nov. 2012 kunnen we bij punt 1.b.Groen-en bomenstructuur. Programma van eisen lezen:

*'Opgemerkt wordt dat delen van het park waardevol zijn voor de flora & fauna.
In de rapportage "Beschermdenatuurwaarden Huizen" van Natuurbeleven is de ecologische situatie van het Stadspark beschreven.
Het is belangrijk om er zorg voor te dragen dat er een gevarieerd groen areaal is in het park waarin zowel de burger als ook de overige flora en fauna zijn plek kan vinden.
Om hiervoor te zorgen word er o.a. gekeken naar het gebruik ervan, sociale veiligheid en gewenste natuur ontwikkeling c.q. bescherming.'*

8. Aanbevelingen voor inrichting en beheer

De stadsparken van Huizen hebben een belangrijke 'recreatieve natuurwaarde'. De recreatieve natuurwaarde van een park wordt grotendeels bepaald door de belevingskwaliteiten, zoals het groene karakter, de aanwezige planten en diersoorten, de aantrekkingskracht van het landschap, de relatieve rust, ruimte en stilte die je er aantreft. Een belangrijke pilaar in de natuur waarde en recreatieve natuurwaarde van het Gooi en de stadsparken in het Gooi zijn de erin aanwezige vogels. In dit hoofdstuk worden een aantal aanbevelingen gedaan hoe de avifaunistische natuurwaarde en recreatieve natuurwaarde van de stadsparken in Huizen verder kunnen worden versterkt.

Kooijmans (2009) hanteert drie criteria bij het beantwoorden van de vraag of een stedelijke omgeving geschikt is voor vogels, of meer specifiek of een stedelijke omgeving geschikt is voor een bepaalde vogel: voedsel, veiligheid en voortplanting. Al deze drie elementen moeten in onderlinge samenhang aanwezig zijn, je kunt ze niet los van elkaar zien.

Hoe pas je deze criteria toe bij het verbeteren van een stedelijke omgeving zoals de stadsparken in Huizen? Kooijmans (2009) heeft een aantal algemene richtlijnen opgesteld voor vogelvriendelijk stedelijk groen:

- Zorg voor voldoende variatie in soorten, leeftijd en hoogte;
 - Bomen/struiken met doornige takken en dichte takken structuur bieden veiligheid en nestgelegenheid;
 - Besdragende soorten bieden voedsel in het najaar; variatie in soorten kan de periode van voedsel verlengen;
 - Bloeiende soorten trekken in het voorjaar insecten aan, die voor vogels als voedsel dienen;
- Gebruik zo veel mogelijk inheemse soorten;
- Realiseer waar mogelijk een volledige mantel-zoom vegetatie; zo'n vegetatie bestaat uit bomen met een mantel van struiken en een zoom van inheemse planten;
- Zorg voor voldoende schaalgrootte: grote aaneengesloten groengebieden huisvesten meer verschillende soorten dan kleine geïsoleerde gebiedjes.

Meer specifiek raden wij de volgende maatregelen aan voor de parken in Huizen:

- Wanneer de randen van bosschages worden gespaard bij maaiwerkzaamheden, kan de kruidenvegetatie langs die randen tot ontwikkeling komen. Deze vegetatie biedt met name insecten de kans op voedsel, voortplanting en eiafzetting. Deze diergroep vormt een belangrijke voedselbron voor kleine zangvogels zoals mezen, tjiftjaffen en zwartkoppen. Tegelijkertijd ontstaan er broedmogelijkheden voor vogels in de begroeiing.
- Om de parken in de winter aantrekkelijker te maken voor vogels moeten (onderhoudsvrije) besdragende gewassen zoals lijsterbes, Gelderse roos, cotoneaster, rozenbottel, braam enz. worden aangeplant.
- De aanwezige bosranden moeten worden uitgebreid tot mantel-zoom vegetatie zones.

- De bodem van de singels wordt regelmatig 'geveegd', d.w.z. grondig schoongemaakt en ontdaan van de sliblaag, die zich maar al te snel vormt. Hierbij zouden de rietkragen hun functie als habitat voor rietvogels moeten blijven behouden. Bij deze werkzaamheden en het snoeien zou gefaseerd werken de voorkeur verdienen, zodat de leefomstandigheden voor vogels en andere fauna minder wordt aangetast. Leef- en nestelgelegenheid blijven hierdoor behouden.
- Het gebied tussen Stad en Lande en de Randweg kan aantrekkelijker gemaakt worden door een gevarieerdere inrichting na te streven voor zowel flora als fauna waaronder die voor broedvogels. (Aanbevelingen Stadspark volgens Structuurvisie van Plan Buro Oosterink, Reilink) Door de aanleg van een zogenaamde natuurvallei met gevarieerde beplantingen (vogelbosjes) en deze aan te laten sluiten op een te realiseren ven wordt het gebied sterk verrijkt. De uitgekomen grond en zand kan worden verwerkt in een uitzichtheuvel en voorzien van vogelbosjes voor broedgelegenheid. Hiervoor kunnen gedeelten voor publiek worden afgescheiden. In de vallei en de bestaande grasvlakten kunnen bloemrijke vegetaties worden aangelegd, waardoor het gebied sterk wordt opgefleurd maar ook de biodiversiteit. De randen van het bestaande bosplantsoen kunnen worden verbeterd door de aanplant van vruchtdragende heesters waardoor het foerageergebied van vogels sterk wordt vergroot.

Het ven kan voor watervoorziening gekoppeld worden met de bestaande kwelvijvers en de randen dienen te worden aangelegd als ecologische oever. Het broedgebied van water- en rietvogels wordt hierdoor sterk vergroot.

In het kader van natuureducatie kan een zogenaamde knuppelpad in een deel van dit ven worden gerealiseerd voorzien van infopaneel.

De bestaande ondiepe sloten met te steile wanden dienen te worden gedempt dan wel te worden voorzien van ecologische oevers. De noordelijk gelegen sloot tussen het Anker en de hoek met Want dient te worden verdiept en verbreed richting bebouwing en worden voorzien van een meanderende ecologische oever waardoor de broedmogelijkheden sterk worden vergroot. Verder kan worden bezien of een zogenaamde ijsvogelwand in het plan kan worden opgenomen. Ditzelfde geldt voor de aanleg van een oeverwaluwewand.

De kosten van bovenstaande voorzieningen kunnen worden beperkt doordat het grootste deel van de planuitvoering uit grondverzet bestaat. Het spreekt vanzelf dat ook de inwoners van Huizen een nog meer gevarieerd gebied te zien zullen krijgen, waar het ook goed toeven is en waar flora, fauna en mens goed naast elkaar kunnen gedijen. Bovenstaand plan kan tegen relatief geringe kosten uitgevoerd worden.

9. Geraadpleegde bronnen

Van Dijk, A.J. 2004. Handleiding Broedvogelmonitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken).; SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Van Dijk, T. 2010. Broedvogelinventarisaties van de jaren 2007 – 2008 – 2009. Vereniging Vrienden van het Rembrandtpark, Amsterdam

Gemeente Huizen: Collegevoorstel Plan van aanpak opwaardering Stadspark (INT1201634) november 2012

Janse, C.J. & Kessler J.J. 1981. Onderzoek naar de broedvogelbevolking en haar samenstelling met de vegetatiestructuur in bossen op de Veluwe. Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum.

Reilink, G, zonder jaartal. Aanbevelingen Stadspark volgens Structuurvisie van Plan Buro Oosterink.

Jippe Louwe Kooijmans, 2009. Stadsvogels; bouwen, beleven, beschermen. Tirion Uitgevers BV, Baarn; Vogelbescherming Nederland, Zeist.

Ruitenbeek, W., Scharringa, C.J.G. & Zomerdijk, P.1990. Broedvogels van Noord-Holland. Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord_Holland. Assendelft .

Wieland A. 2011. Broedvogelinventarisatie Terneuzen 2010. Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut, Terneuzen.